

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 346.2:340.5

Кравченко Оксана Юріївна

*аспірантка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

Kravchenko Oksana

*PhD Student of the Department of International Law and Comparative Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

ORCID: 0009-0000-4417-7359

**ТЕОРЕТИКО-ПОНЯТІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ
THEORETICAL AND CONCEPTUAL ASPECTS OF ENSURING THE
FINANCIAL STABILITY OF THE STATE**

***Анотація.** У статті проаналізовано компанії, діяльність яких є настільки значимою для економіки держави, що їх банкрутство може суттєво негативно вплинути на фінансову стабільність країни. Автором було здійснено всебічний, повний та глибокий аналіз терміну «Too Big to Fail» та запропоновано перекладний еквівалент «Занадто великий для краху». В процесі дослідження було проаналізовано різні підходи закордонних вчених до визначення компаній, які є занадто великими для краху. Автором було окреслено проблематику взаємопов'язаності між учасниками фінансового ринку, яка полягає у тому, що крах одної компанії може спричинити глобальні негативні наслідки для економіки всього світу. Досліджено бажання регуляторів тримати під контролем стабільність економіки шляхом надання допомоги компаніям, які перебувають на межі банкрутства та крах яких може глобально негативно вплинути на фінансову систему. З врахуванням проаналізованого матеріалу, автором*

запропоновано вдосконалити термінологію ЗВДК компанії та сформульовано власне визначення. У статті автор досліджує законодавче регулювання ЄС системно важливих фінансових установ. В процесі дослідження здійснено порівняльно-правовий аналіз термінів «системно важливий банк» та «Занадто Велика для Краху» компанія. Встановлено, що вказані терміни відрізняються по формі, але схожі по своїй суті. Понятійно терміни «системно важливий банк» та «Занадто Велика для Краху» компанія є досить схожими, оскільки вивчення, визначення та встановлення системно важливих банків та занадто великих для краху компаній переслідують одну мету – запобігти їх негативному глобальному впливу на фінансову та економічну системи окремої держави та світу в цілому.

Ключові слова: Занадто Великий для Краху, системно важливий банк, фінансова установа, фінансова стабільність, законодавство ЄС, держава, регулювання, світова фінансова криза.

Summary. The article analyzes companies whose activities are so significant for the state's economy that their bankruptcy can have a significant negative impact on the country's financial stability. The author provided a comprehensive, complete and deep analysis of the term "Too Big to Fail" and the Ukrainian equivalent "Too Big to Fail" is suggested. In the course of the research, different approaches of foreign scientists to the definition of companies that are too big to fail were analyzed. The author outlined the problem of interconnection between participants of the financial market, which consists in the fact that the collapse of one company can cause global negative consequences for the economy of the whole world. The desire of regulators to keep the stability of the economy under control by providing help to companies that are on the verge of bankruptcy and whose collapse could have a global negative impact on the financial system is studied. Taking into account the analyzed material, the author proposed to

improve the terminology of the company's TBTF and proposed his own definition. In the article, the author examines the EU legal regulation of systemically important financial institutions. In the course of the research, a comparative legal analysis of the terms "systemically important bank" and "Too Big to Fail" company was made. It was established that the specified terms differ in form, but are similar in essence. Understandably, the terms "systemically important bank" and "too big to fail" company are quite similar, since the study, definition and establishment of systemically important banks and too big to fail companies pursue one goal - to prevent their negative global impact on the financial and economic systems of an individual state and the world as a whole.

Key words: *Too Big to Fail, systemically important bank, financial institution, financial stability, EU legislation, state, regulation, global financial crisis.*

Постановка проблеми. Перманентні виклики, з якими зіштовхується як світова економіка, так і економіка України зумовлюють необхідність глибокого аналізу чинників, які можуть забезпечити стабільність фінансової системи. В умовах все більшого посилення геополітичної напруги важливим аспектом недопущення чергової фінансової кризи є аналіз взаємозв'язку між діяльністю компаній та забезпеченням належного функціонування банківської системи держави. Вищеперераховане зумовлює необхідність визначення кола компаній, діяльність яких є настільки значимою для економіки держави, що їх банкрутство може суттєво негативно вплинути на фінансову стабільність країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти організації діяльності системно важливих банків в Україні належним чином досліджені та висвітлені в наукових джерелах в галузі юриспруденції та економіки, зокрема у працях Лавренюка В.В. [1], Драчевської О.О. [2, с. 53], Щуревич О. І. [3, с. 188], Лесик В. О. [4, с. 106-

110], Трохименко В. [5, с. 65-69] та інших. В закордонних джерелах теорії «Too Big to Fail» були присвячені роботи Джеймса Р. Барта та Клеса Віглборга [6, с. 2], Аллена Бергера та Ралуки Роман [7, с. 50], Чен Жоу, [8], Бена Бернанке [9], Джоржа Кауфмана [10, с. 23] та інших. В українській літературі фраза «Too Big to Fail» дотично висвітлювалась у роботах Лавренюка В. [1, с. 23-24], Приказюка Н. [11], Семіряда А. [12, с. 1], Ніконової М. [13, с. 254] та Гриджука Д. [14, с. 68]. Проте, у вітчизняних наукових працях відсутній єдиний підхід до вживання виразу «Too Big to Fail».

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Вищезазначене вказує на відсутність належного висвітлення феномену «Too Big to Fail» в українському просторі, а також, на необхідність його дослідження для правильного розуміння та однакового застосування в науці. Метою статті є дослідження терміну «Занадто великий для краху» та його співвідношення з визначенням «системно важливий банк».

Виклад основного матеріалу. Засновником теорії «Занадто Великий для Краху» (скорочено – ЗВДК, англ. «Too Big to Fail», альтернативна форма несписання «*too-big-to-fail*» скорочено – *TBTF*) вважається американський економіст, автор гіпотези фінансової нестабільності Гайман Філіп Мінські (англ. *Hyman Philip Minsky*), який виступав за активне макроекономічне та інституційне втручання держави в економіку [15, с. 131] та наголошував на позитивних наслідках створення великих банків за рахунок зменшення їх кількості. Так, Мінські зазначав, що відкриття можливостей для загальнонаціональних банківських відділень по всій країні надасть можливість меншим банкам об'єднатися у державні, регіональні та національні банки. Кожне таке об'єднання сприятиме збільшенню капіталу та, як наслідок, підвищуватиме максимальний рівень кредитної лінії, яка може бути надана будь-якому клієнту. У праці 1994 року науковець наголошував на високій ймовірності формування банківської структури з

невеликою кількістю банків, кожен з яких буде занадто великим для краху.
[16, с. 23]

У вітчизняних засобах масової інформації часто вираз «Too Big to Fail» взагалі залишають без транслітерації [17; 18; 19], що додатково вказує на відсутність висвітлення даного феномену в українському просторі, а також, на необхідність його дослідження для правильного розуміння та однакового застосування як в науці, так і в публіцистичних матеріалах. На нашу думку, фраза «Too Big to Fail» заслуговує на український варіант перекладу, оскільки феномен ЗВДК притаманний, в тому числі й українським компаніям, зокрема, великим українським банкам. Якщо з першою частиною фрази «too big» всі науковці притримуються однієї лінії та перекладають її як «занадто великий», то фраза «to fail» саме в досліджуваному словосполученні перекладається по-різному. При цьому, слово «fail» означає «терпіти невдачу», «бути недостатнім», «слабнути», «зазнати невдачі» (дієслово) та «крах», «провал», «невдача», «поразка», «неспроможність» (іменник). Вважаємо, що у фразу «Too Big to Fail» доцільно перекладати як «Занадто Великий для Краху».

Інші варіанти перекладу теж можливі, але, на нашу думку, не повною мірою відображають сутність, закладену в оригінальному, англomовному контексті.

Проаналізуємо підходи закордонних вчених до визначення стійкого виразу «Занадто Великий для Краху». Дослідники Джеймс Р. Барт та Клес Віглборг вважають, що банк відноситься до «Занадто Великою для Краху» тоді, коли його потенційний крах та неспроможність виконувати свої зобов'язання генерує неприйнятний ризик для банківської системи та опосередковано здійснює негативний вплив на економіку в цілому. Банк як фінансовий інститут, зазвичай, має значні зобов'язання перед іншими банками через платіжну систему та інші фінансові зв'язки. Саме така

взаємопов'язаність може стати причиною «зараження» у системі у разі банкрутства однієї фінансової установи [6, с. 2].

На думку Аллена Бергера та Ралуки Роман теорія «Занадто Великий для Краху» описує мотивацію регулюючих органів для спасіння ЗВДК банків та стимули, які створюються для банків та акціонерів в очікуванні допомоги. Рішення регулюючих органів про фінансову допомогу можуть бути мотивовані бажанням зменшити шкоду фінансовій системі. Банкрутство великого банку може поширитися на інші фінансові установи та збільшити ймовірність майбутніх фінансових криз. Висока ймовірність допомоги ЗВДК банкам у разі їхньої кризи є субсидією для великих банків в умовах фінансової скрути, оскільки менша ймовірність банкрутства дозволяє великим банкам збільшувати власний і позиковий капітал з меншими витратами [7, с. 50].

Багато науковців, серед яких і дослідник Чен Жоу, розкривають поняття ЗВДК через призму системного ризику. Дослідник визначає, що фінансова установа є Занадто Великою для Краху тоді, коли влада країни має стимул рятувати таку компанію, оскільки її банкрутство могло б спричинити значний ризик для фінансової системи, а отже, і для всієї економіки [8, с. 206].

У 2010 році Голова Федеральної резервної системи Сполучених Штатів Америки (2006—2014) Бен Шалом Бернанке визначив, що Занадто Великою для Краху є компанія, чий розмір, складність, взаємозв'язок і критичні функції є такими, що її несподівана ліквідація спровокує серйозні негативні наслідки для фінансової системи та всієї економіки [9].

Дослідник Джорж Кауфман вважає, що в літературі та на практиці підходи до визначення Занадто Великий для Краху різняться в залежності від того, які саме контрагенти ЗВДК банків можуть потребувати захисту, а також ким та з якої причини такий захист фінансується. Вищевикладене створює невизначеність щодо розуміння режиму врегулювання

неплатоспроможності ЗВДК компаній. Такий режим застосовується до великих фінансових компаній чия неплатоспроможність сприймається як така, що матиме суттєвий негативний вплив на інші компанії та галузі у разі застосування стандартних процедур відновлення платоспроможності, оскільки, в такому разі контрагенти, ймовірніше за все, понесуть пропорційні збитки у грошовій формі [10, с. 23].

Пропонуємо вдосконалити термінологію ЗВДК компанії, сформулювавши власне визначення. Так, ЗВДК (Занадто Велика для Краху) компанія - це компанія, банкрутство якої буде недопущене урядом країни шляхом надання грошових коштів, оскільки крах такої компанії, завдяки її розміру, значимості, важливості, складності, системності та взаємопов'язаності з іншими гравцями ринку, матиме нищівні наслідки як для фінансової стабільності, так і для економіки в цілому внаслідок ланцюгової реакції, яка вражатиметься у каскаді одночасних банкрутств великої кількості юридичних осіб системи.

В українській літературі фраза «Too Big to Fail» має різні варіанти перекладів, зокрема, «занадто великий, щоб збанкрутувати» (Лавренюк В.) [1, с. 23-24], «занадто великий, щоб збанкрутіти» (Приказюк Н.) [11], «занадто великі, щоб могли зазнати краху», «занадто великі компанії» (Семіряд А.) [12, с. 1], «занадто велика (важлива) фінансова установа аби збанкрутувати» (Ніконова М.) [13, с. 254], «банки, котрі стали завеликими, аби збанкрутіти» (Гриджук Д.) [14, с. 68].

Вважаємо, переклад фрази «to fail» «щоб збанкрутіти» або «щоб збанкрутувати» звуженим, оскільки синоніми крах, провал, невдача, неспроможність є більш широкими поняттями, ніж термін банкрутство, оскільки термін банкрутство розкривається саме через поняття «неспроможність».

Звернімося до термінології, яку нам пропонує український законодавець. Відповідно до ч. 3 ст. 1 Кодексу України з процедур

банкрутства банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [20].

Дійсно, зрозумілим є бажання авторів використовувати термін «банкрутство» при перекладі фрази «Too Big to Fail», оскільки держави намагаються врятувати компанії, які знаходяться на межі банкрутства. Проте, з лінгвістичної точки зору, такий переклад є неточним, звуженим та може вводити в оману, наділяючи стійкий вираз характеристиками, які йому не притаманні.

Саме тому перекладним еквівалентом стійкої розмовної фрази «Too Big to Fail» (абр. ТВТФ – англ.) пропонуємо україномовний вираз «Занадто Великий для Краху», при цьому англomовному акроніму «ТВТФ» відповідає україномовний варіант – «ЗВДК».

Фраза «Занадто Великий для Краху» є розмовним терміном, який тісно асоціюється зі спасінням великих компаній державами та, як правило, використовується у закордонних джерелах та іноземному медійному просторі.

В Україні ж на законодавчо закріпленому рівні регулюється діяльність так званих системно важливих банків.

На сайті Національного банку України вказано, що «системно важливий банк (СВБ) – це банк, діяльність якого впливає на стабільність усієї банківської системи» [21].

У міжнародному правовому полі використовується термін системно важлива фінансова установа (англ. systemically important financial institution (SIFI) [22; 23]. Відповідно до статті 3 Політики Заходів щодо Системно Важливих Фінансових Установ Ради з фінансової стабільності від 4 липня 2011 року системно важлива фінансова установа (СВФУ) – це фінансова

установа, чия проблемність чи невідповідний крах якої, через її розмір, складність та системний взаємозв'язок, може спричинити серйозні потрясіння більш широкої фінансової системи та економічної діяльності [24, с. 1]. Тобто, СВФУ складається не лише з системно важливих банків (systemically important banks (SIB), але й включає в себе інші фінансові установи. Залежно від рівня їх юридичного впливу системно важливі фінансові установи поділяють на міжнародні (англ. global) та національні (англ. national), останні часто називають вітчизняні (domestic) або інші (other), які скорочено позначають «М-» (англ. «G-»), «Н-» (англ. «N-»), «В-», (англ. «D-») та «І-» (англ. «O-») відповідно (рис. 1).

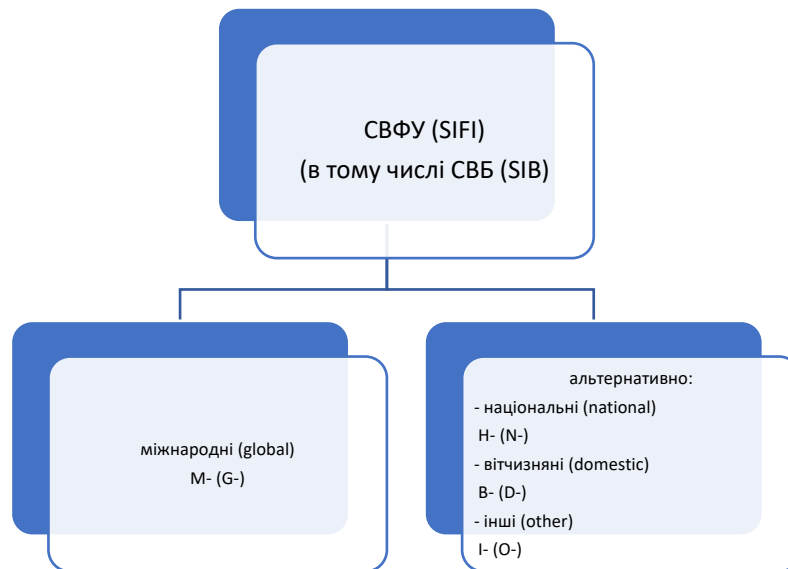

Рис. 1. Види СВФУ залежно від рівня юридичного впливу

Джерело: складено автором на основі [25; 26]

Схожий підхід викладений у Директиві ЄС 2013/36/EU від 26 червня 2013 [25], відповідно до якої міжнародні системно важливі установи (М-СВУ, англ. global systemically important institutions (G-SIIs) визначаються на міжнародному рівні на консолідованій основі, а так звані інші системно важливі установи (І-СВУ, англ. other systemically important institutions (O-SIIs) визначаються країнами в межах своєї юрисдикції [25, стаття 131].

Теоретичні та практичні аспекти організації діяльності системно важливих банків в Україні належним чином досліджені та висвітлені в наукових джерелах в галузі юриспруденції та економіки, зокрема у працях Лавренюка В.В. [1], Драчевської О.О. [2, с. 53], Щуревич О. І. [3, с. 188], Лесик В. О. [4, с. 106-110], Трохименко В. [5, с. 65-69] та інших.

Однак, для уникнення плутанини, варто дослідити як співвідносяться поняття Занадто Великий для Краху та системно важливий банк, виділити спільні риси та охарактеризувати відмінності. Зокрема, доцільно порівняти законодавчу закріпленість понять, ступінь використання на світових та внутрішніх фінансових ринках, з'ясувати критерії їх визначення, спосіб закріплення переліку та надати характеристику об'єкту на який поширюється сфера регулювання (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика СВБ та ЗВКД

	СВБ	ЗВКД
Законодавча закріпленість	Регулювання на законодавчому рівні	Розмовний термін
юрисдикція	Використовується в Україні та на міжнародному рівні	Використовується на міжнародному рівні
Об'єкт врегулювання	Фінансові установи	Будь-яка компанія
Наявність та періодичність визначення	Перелік визначається щорічно	Перелік відсутній
Критерії визначення	Використовуються законодавчо закріплені критерії розрахунку та моделі аналізу показника системної важливості банку	Відсутні чіткі законодавчо закріплені критерії щодо визначення, використовуються різні моделі аналізу

Джерело: складено автором на основі [25; 26; 27, с. 319-322]

В наукових джерелах нерідко зустрічається ототожнення понять СВБ та ЗВКД [1, с. 19], проте з такою позицією погодитись важко з огляду на

наступне. Як вже зазначалося, основною відмінністю між вказаними термінами, є те, що вираз «Занадто Великий для Краху» є розмовним терміном, а його законодавче закріплення відсутнє. На противагу терміну ЗВДК, діяльність системно важливих банків регулюється законом як в Україні так і на міжнародній арені.

Ще одна відмінність між СВБ та ЗВДК компанією полягає у різній методології їх визначення. Як в українському, так і в міжнародному правовому полі, критерії визначення системно важливих банків чітко закріплені в постановах, рекомендаціях, стандартах тощо. Так, на національному рівні методологія визначення СВБ регулюється Положенням про порядок визначення системно важливих банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 25 грудня 2014 року № 863 (зі змінами та доповненнями, надалі – «Положення 863») [28]. На міжнародному рівні критерії визначення СВБ впорядковані стандартами методології Базельського Комітету з Питань Банківського Нагляду «Міжнародні системно важливі банки: методологія оцінки та вимога до здатності поглинати додаткові збитки» від 2011 [26], які було оновлено у 2013 [29], 2017 (консультативний документ) [30] та 2018 (застосовується з 2022 року) [31] роках та доповнено у 2012 році Регуляторними Вимогами по роботі з вітчизняними системно важливими банками [32] (консультативний документ). Вказані стандарти були інтегровані в консолідовані Базельські Регуляторні Вимоги [33]. Окрім того, 26 червня 2013 ЄС випустив Директиву 2013/36/EU [25], на основі якої Європейським Банківським Органом (ЄБО), незалежним органом Європейського Союзу з питань банківського сектору, було розроблено Рекомендації від 16 грудня 2014 року ЕВА/GL/2014/10 (англ. Guidelines on criteria to assess other systemically important institutions (O-SIIs) [33] для визначення критерій оцінки інших системно важливих установ на національному рівні. Саме вказані

Рекомендації ЄС були взяті за основу Національним банком України при розробці Положення 863.

На відміну від визначення системно важливих банків, методологія визначення ЗВДК компаній не закріплена на законодавчому рівні, натомість використовуються різноманітні моделі аналізу, такі як модель Мертона або модель Альтмана (альтернативна назва: індекс кредитоспроможності) [27, с. 319-322] тощо.

Ані в Україні, ані в світі нема чітко встановленого переліку ЗВДК компаній, так само як і регулярності їх визначення. Затвердження ж СВБ в Україні та на міжнародному рівні відбувається на щорічній основі, результатом чого є юридично закріплений перелік банків. Національний банк України щороку визначає системно важливі банки України за даними на 1 січня відповідно до Положення 863 [28].

Тобто, правильним буде вважати, що будь-який системно важливий банк є занадто великим для краху, при цьому не кожна ЗВДК компанія є СВБ.

Як вбачається і з українського, так і з міжнародного законодавства, об'єктом регулювання системно важливих банків (установ) може бути банк або фінансова установа, натомість Занадто Великою для Краху може бути будь-яка компанія, при цьому вона не обов'язково має бути фінансовою. Прикладами нефінансових занадто великих для краху компаній можуть вважатися, зокрема, німецький автомобільний концерн Фольксваген Груп (англ. Volkswagen Group) та транснаціональна нафтогазова корпорація Ройял Датч Шелл (англ. Royal Dutch Shell) [27, с. 329]. Вважаємо, що розмовну фразу ЗВДК найкраще відображає не поняття СВБ, як часто помилково вказується у літературі, а саме термін системно важливі установи, оскільки останні не обмежені об'єктом регулювання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи вищевикладене та беручи до уваги всі характеристики компаній-гігантів

пропонуємо у якості перекладного еквіваленту стійкої англомовної розмовної фрази «Too Big to Fail» україномовний вираз «Занадто Великий для Краху».

Пропонуємо вдосконалити термінологію ЗВДК компанії, сформулювавши власне визначення. Так, ЗВДК (Занадто Велика для Краху) компанія - це компанія, банкрутство якої буде недопущене урядом країни шляхом надання грошових коштів, оскільки крах такої компанії, завдяки її розміру, значимості, важливості, складності, системності та взаємопов'язаності з іншими гравцями ринку, матиме нищівні наслідки як для фінансової стабільності, так і для економіки в цілому внаслідок ланцюгової реакції, яка вражатиметься у каскаді одночасних банкрутств великої кількості юридичних осіб системи. При цьому стійка фраза ЗВДК відображає характеристики юридичної особи та може застосовуватись як самостійно, так і у сполученні зі словом «компанія», «інститут», «банк», «корпорація» тощо.

При цьому, можна прийти до висновку, що термін «системно важливий банк» та «Занадто Велика для Краху» компанія, відрізняються по формі, але схожі по своїй суті. Понятійно дані терміни є досить схожими, оскільки вивчення, визначення та встановлення системно важливих банків та занадто великих для краху компаній переслідують одну мету – запобігти їх негативному глобальному впливу на фінансову та економічну системи окремої держави та світу в цілому. При цьому, ЗВДК, на відміну від СВБ, є розмовним терміном і має більш широке значення. Тобто, правильним буде вважати, що будь-який системно важливий банк є занадто великим для краху, при цьому не кожна ЗВДК компанія є СВБ.

Найбільш вагома різниця між ЗВДК компаніями та СВБ полягає у законодавчій закріпленості регулювання діяльності останнього як в українському, так і в міжнародному правовому полі, з чого випливають всі інші відмінності, такі як регулярність встановлення, закріплення критерій

визначення, ступінь розповсюдження на світових та внутрішніх фінансових ринках тощо.

Література

1. Лавренюк В. В. Системно важливі банки та їх вплив на стабільність банківської системи : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит". К., 2016. 280 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2016/dis_Lavreniuk_V_V_V.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
2. Драчевська О.О. Адміністративно-правове регулювання банківської системи в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". К., 2021. 205 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_drachevska.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
3. Щуревич О. І. Система банківського регулювання та нагляду в умовах відкритої економіки України : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит. Л., 2017. с. 250. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/dis_shchurevych.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
4. Лесик В. О. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків, 2018. 364 с. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Lesyk-V.O.-Disertaciya-Vchenna-rada-D-64.055.02-2019.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
5. Трохименко В., Сучасна практика регулювання системно важливих банків. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. 11(164). С. 65-69. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/164_65-69.pdf (дата звернення: 30.10.2023).

6. Barth J. R., Wihlborg C. Too Big to Fail and Too Big to Save: Dilemmas for Banking Reform. *National Institute Economic Review*. 2016. Vol. 235. P. R27-R39. doi: <https://doi.org/10.1177/002795011623500113>.
7. Berger A. N., Raluca A. R. TARP and other Bank Bailouts and Bail-ins around the World. *Connecting Wall Street, Main Street, and the Financial System*. 2020. P. 43-56. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-813864-9.00002-1>.
8. Chen Zhou. Are Banks Too Big to Fail? Measuring Systemic Importance of Financial Institutions. *International Journal of Central Banking*. 2010. Is. 23. P. 205-250. URL: <https://www.ijcb.org/journal/ijcb10q4a10.htm> (дата звернення: 30.10.2023).
9. Bernanke B. Financial Reform to Address Systemic Risk. Speech at the Council on Foreign Relations, Washington, DC, March 10, 2009. URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20090310a.htm> (дата звернення: 30.10.2023).
10. Kaufman G. G. Too Big to Fail in Banking: What Does It mean. SPECIAL PAPER 222. *The Quarterly Review of Economics and Finance*. 2013. URL: <https://www.fmg.ac.uk/sites/default/files/2020-07/SP222.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
11. Приказюк Н. Компаративізм понять “системно важливі” та “системоутворюючі фінансові інститути”. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. 5(194). С. 22-29. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/10/194_22-29.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
12. Семіряд А. Системно важливі фінансові установи: критерії, проблеми та регулювання. *Українське агентство фінансового розвитку : вебпортал*. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/107.htm (дата звернення: 30.10.2023)

13. Ніконова М. В. Системно важливі банки: підходи до визначення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір*. 2014. Вип. 1 (105). С. 254-261. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20141\(105\)/sep20141\(105\)_254_NikonovaMV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20141(105)/sep20141(105)_254_NikonovaMV.pdf) (дата звернення: 30.10.2023).
14. Гриджук Д. М. Управління банком в умовах глобалізації фінансових ринків. *VII МНПК «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (18-19 жовтня 2012 р.) : збірник тез*. Черкаси, 2012. С. 67-69.
15. Mehrling P. The Vision of Hyman P. Minsky. Stabilizing an Unstable Economy. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 1999. Vol. 39. P. 129-158. URL: <https://sites.bu.edu/perry/files/2019/04/The-Vision-of-Hyman-P.-Minsky.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
16. Minsky H. P. Financial Instability and the Decline (?) of Banking: Public Policy Implications. *Working Paper*. 1994. No. 127. 36 p. URL: <https://www.levyinstitute.org/pubs/wp127.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
17. Долінчук С. Too big to fail: як і чому все-таки руйнуються компанії-гіганти. *Mind*. 2021. URL: <https://mind.ua/publications/20222711-too-big-to-fail-yak-i-chomu-vse-taki-rujnuyutsya-kompaniyi-giganti> (дата звернення: 30.10.2023).
18. Бойко Т. Too big to fail або чому руйнуються потужні інституції. *LB.UA*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_boiko/549820_too_big_fail_abo_chomu_ruynuuyutsya.html (дата звернення: 30.10.2023).
19. Давидова В. Too big to fail: чи націоналізувати найбільші банки, які опинились на межі дефолту? *Delo.ua*. 2015. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/too-big-to-fail->

- nacionalizirovat-li-krupnejshie-banki-okazavshi-295412/ (дата звернення: 30.10.2023).
20. Кодекс України з процедур банкрутства. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 19. Ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753> (дата звернення: 30.10.2023).
 21. Про системно важливі банки. *Національний банк України : вебсайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (дата звернення: 30.10.2023).
 22. Some banks will be disappointed not to be on the G-Sifi list for regulation. *The Guardian*. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/business/2011/nov/06/banks-disappointed-not-on-g-sifi-list> (дата звернення: 30.10.2023).
 23. Ending too-big-to-fail. *Financial Stability Board*. 2021. URL: <https://www.fsb.org/work-of-the-fsb/market-and-institutional-resilience/post-2008-financial-crisis-reforms/ending-too-big-to-fail/> (дата звернення: 30.10.2023).
 24. Policy Measures to Address Systemically Important Financial Institutions. *Financial Stability Board*. 2011. URL: https://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_111104bb.pdf?page_moved=1 (дата звернення: 30.10.2023).
 25. Directive 2013/36/EU of the European parliament and of the council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms. *Official Journal of the European Union*. 2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0338:0436:En:PDF> (дата звернення: 30.10.2023).
 26. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: Assessment methodology and the additional loss absorbency

- requirement. *Bank for International Settlements*. 2011. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs255.htm> (дата звернення: 30.10.2023).
27. Vuojela J., Rascon A. Too Big to Fail Applied to Non-Financial Companies. *Resilienz durch Organisationsentwicklung*. Springer Gabler, Wiesbaden, 2022. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-658-36022-1_13.
28. Положення про порядок визначення системно важливих банків : затверджене постановою Правління Національного банку України від 25 грудня 2014 року № 863. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#Text> (дата звернення: 30.10.2023).
29. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: updated assessment methodology and the higher loss absorbency requirement. *Bank for International Settlements*. 2013. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs255.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
30. Basel Committee on Banking Supervision. Consultative document Global systemically important banks - revised assessment framework. *Bank for International Settlements*. 2017. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d402.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
31. Basel Committee on Banking Supervision. The Basel Framework. *Bank for International Settlements*. URL: https://www.bis.org/basel_framework/index.htm?export=pdf (дата звернення: 30.10.2023).
32. Basel Committee on Banking Supervision. Consultative document A framework for dealing with domestic systemically important banks. *Bank for International Settlements*. 2012. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs224.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
33. Guidelines on the criteria to determine the conditions of application of Article 131(3) of Directive 2013/36/EU (CRD) in relation to the assessment of other systemically important institutions (O-SIIs). EBA/GL/2014/10. *The*

European Banking Authority. 2014. URL:
<https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/930752/964fa8c7-6f7c-431a-8c34-82d42d112d91/EBA-GL-2014-10%20%28Guidelines%20on%20O-SIIs%20Assessment%29.pdf?retry=1>
(дата звернення: 30.10.2023).

References

1. Lavreniuk V. V. Systemno vazhlyvi banky ta yikh vplyv na stabilnist bankivskoi systemy: dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.08 "Hroshi, finansy i kredyt". K., 2016. 280 s. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2016/dis_Lavreniuk_V_V_V.pdf (date of access: 30.10.2023).
2. Drachevska O.O. Administratyvno-pravove rehuliuвання bankivskoi systemy v Ukraini: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 "Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo". K., 2021. 205 s. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_drachevska.pdf (date of access: 30.10.2023).
3. Shchurevych O. I. Systema bankivskoho rehuliuвання ta nahliadu v umovakh vidkrytoi ekonomiky Ukrainy: dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.08 "Hroshi, finansy i kredyt". L., 2017. s. 250. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/dis_shchurevych.pdf (date of access: 30.10.2023).
4. Lesyk V. O. Monitorynh finansovoi stabilnosti bankivskoi systemy: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08 / Kharkiv. nats. ekon. un-t im. Semena Kuznetsia. Kharkiv, 2018. 364 s. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Lesyk-V.O.-Disertaciya-Vchenna-rada-D-64.055.02-2019.pdf> (date of access: 30.10.2023).
5. Trokhymenko V., Suchasna praktyka rehuliuвання systemno vazhlyvykh bankiv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa*

- Shevchenka. Ekonomika.* 2014. 11(164). S. 65-69. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/164_65-69.pdf (date of access: 30.10.2023).
6. Barth J. R., Wihlborg C. Too Big to Fail and Too Big to Save: Dilemmas for Banking Reform. *National Institute Economic Review.* 2016. Vol. 235. P. R27-R39. doi: <https://doi.org/10.1177/002795011623500113>.
 7. Berger A. N., Raluca A. R. TARP and other Bank Bailouts and Bail-ins around the World. *Connecting Wall Street, Main Street, and the Financial System.* 2020. P. 43-56. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-813864-9.00002-1>.
 8. Chen Zhou. Are Banks Too Big to Fail? Measuring Systemic Importance of Financial Institutions. *International Journal of Central Banking.* 2010. Is. 23. P. 205-250. URL: <https://www.ijcb.org/journal/ijcb10q4a10.htm> (date of access: 30.10.2023).
 9. Bernanke B. Financial Reform to Address Systemic Risk. *Speech at the Council on Foreign Relations, Washington, DC, March 10, 2009.* URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20090310a.htm> (date of access: 30.10.2023).
 10. Kaufman G. G. Too Big to Fail in Banking: What Does It mean. SPECIAL PAPER 222. *The Quarterly Review of Economics and Finance.* 2013. URL: <https://www.fmg.ac.uk/sites/default/files/2020-07/SP222.pdf> (date of access: 30.10.2023).
 11. Prykaziuk N. Komparatyvizm poniat "systemno vazhlyvi" ta "systemoutvoriuiuchi finansovi instytuty". *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka.* 2017. 5(194). S. 22-29. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/10/194_22-29.pdf (date of access: 30.10.2023).
 12. Semiriad A. Systemno vazhlyvi finansovi ustanovy: kryterii, problemy ta rehuliuвання. *Ukrainske ahentstvo finansovoho rozvytku: vebportal.* URL:

- http://www.ugin.com.ua/analit_mat/drn/107.htm (date of access: 30.10.2023)
13. Nikonova M. V. Systemno vazhlyvi banky: pidkhody do vyznachennia. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. *Problemy intehratsii Ukrainy u svitovyi finansovyi prostir*. 2014. Vyp. 1 (105). S. 254-261. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20141\(105\)/sep20141\(105\)_254_NikonovaMV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20141(105)/sep20141(105)_254_NikonovaMV.pdf) (date of access: 30.10.2023).
 14. Hrydzhuk D. M. Upravlinnia bankom v umovakh hlobalizatsii finansovykh rynkiv. *VII MNPК «Bankivska systema Ukrainy v umovakh hlobalizatsii finansovykh rynkiv»* (18-19 zhovtnia 2012 r.): zbirnyk tez. Cherkasy, 2012. S. 67-69.
 15. Mehrling P. The Vision of Hyman P. Minsky. Stabilizing an Unstable Economy. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 1999. Vol. 39. P. 129-158. URL: <https://sites.bu.edu/perry/files/2019/04/The-Vision-of-Hyman-P.-Minsky.pdf> (date of access: 30.10.2023).
 16. Minsky H. P. Financial Instability and the Decline (?) of Banking: Public Policy Implications. *Working Paper*. 1994. No. 127. 36 p. URL: <https://www.levyinstitute.org/pubs/wp127.pdf> (date of access: 30.10.2023).
 17. Dolinchuk S. Too big to fail: yak i chomu vse-taky ruinuiutsia kompanii-hihanty. *Mind*. 2021. URL: <https://mind.ua/publications/20222711-too-big-to-fail-yak-i-chomu-vse-taki-rujnuyutsya-kompaniyi-giganti> (date of access: 30.10.2023).
 18. Boiko T. Too big to fail abo chomu ruinuiutsia potuzhni instytutsii. *LB.UA*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_boiko/549820_too_big_fail_abo_chomu_ruynuyutsya.html (date of access: 30.10.2023).
 19. Davydova V. Too big to fail: chy natsionalizuvaty naibilshi banky, yaki opynylys na mezhi defoltu? *Delo.ua*. 2015. URL:

- <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/too-big-to-fail-nacionalizirovat-li-krupnejshie-banki-okazavshi-295412/> (date of access: 30.10.2023).
20. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2019. № 19. St. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753> (date of access: 30.10.2023).
 21. Pro systemno vazhlyvi banky. *Natsionalnyi bank Ukrainy: vebsait*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (date of access: 30.10.2023).
 22. Some banks will be disappointed not to be on the G-Sifi list for regulation. *The Guardian*. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/business/2011/nov/06/banks-disappointed-not-on-g-sifi-list> (date of access: 30.10.2023).
 23. Ending too-big-to-fail. *Financial Stability Board*. 2021. URL: <https://www.fsb.org/work-of-the-fsb/market-and-institutional-resilience/post-2008-financial-crisis-reforms/ending-too-big-to-fail/> (date of access: 30.10.2023).
 24. Policy Measures to Address Systemically Important Financial Institutions. *Financial Stability Board*. 2011. URL: https://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_111104bb.pdf?page_moved=1 (date of access: 30.10.2023).
 25. Directive 2013/36/EU of the European parliament and of the council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms. *Official Journal of the European Union*. 2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0338:0436:En:PDF> (date of access: 30.10.2023).
 26. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: Assessment methodology and the additional loss absorbency

- requirement. *Bank for International Settlements*. 2011. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs255.htm> (date of access: 30.10.2023).
27. Vuojela J., Rascon A. Too Big to Fail Applied to Non-Financial Companies. *Resilienz durch Organisationsentwicklung*. Springer Gabler, Wiesbaden, 2022. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-658-36022-1_13.
28. Polozhennia pro poriadok vyznachennia systemno vazhlyvykh bankiv: zatverdzhene postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 25 hrudnia 2014 roku № 863. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#Text> (date of access: 30.10.2023).
29. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: updated assessment methodology and the higher loss absorbency requirement. *Bank for International Settlements*. 2013. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs255.pdf> (date of access: 30.10.2023).
30. Basel Committee on Banking Supervision. Consultative document Global systemically important banks - revised assessment framework. *Bank for International Settlements*. 2017. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d402.pdf> (date of access: 30.10.2023).
31. Basel Committee on Banking Supervision. The Basel Framework. *Bank for International Settlements*. URL: https://www.bis.org/basel_framework/index.htm?export=pdf (date of access: 30.10.2023).
32. Basel Committee on Banking Supervision. Consultative document A framework for dealing with domestic systemically important banks. *Bank for International Settlements*. 2012. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs224.pdf> (date of access: 30.10.2023).
33. Guidelines on the criteria to determine the conditions of application of Article 131(3) of Directive 2013/36/EU (CRD) in relation to the assessment of other systemically important institutions (O-SIIs). EBA/GL/2014/10. *The*

European Banking Authority. 2014. URL:
<https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/930752/964fa8c7-6f7c-431a-8c34-82d42d112d91/EBA-GL-2014-10%20%28Guidelines%20on%20O-SIIs%20Assessment%29.pdf?retry=1>
(date of access: 30.10.2023).